

DRAGOȘ VICOL

CONSTRUCȚII
ȘI DECONSTRUCȚII CRITICE

TIPO MOLDOVA

Dragoș VICOL

**CONSTRUCȚII ȘI DECONSTRUCȚII
CRITICE**

Studii literare

Colecția ACADEMICA

TIPO MOLDOVA

SIMBOLUL DRUMULUI ÎN LITERATURĂ: CONCEPT IDEATIC, TOPOS INTEGRATOR ȘI FILON ONTOLOGIC

Se atestă, mai ales în ultima perioadă, o serie de tentative critice care își propun să definească, într-o manieră cât mai complexă, organică și totalizatoare conceptul de **simbol literar**. Spre deosebire însă de **metaforă**, de alte figuri de stil (în special față de **comparație**, prima figură de stil a anticilor, mult utilizată de Homer și alți corifei ai antichității) **simbolul**, fondul acestuia, conotațiile pe care le degajă, au rămas oarecum **terra incognita**, prea puțin deslușite, analizate, configurate și, mai ales, supuse unei instrumentări critice.

Procesul de investigare a conceptului de simbol a presupus cercetarea cu minuțiozitate a celor mai avizate lucrări de specialitate. O concepție ce reține atenția este cea promovată de **Mihaela Mancaș** în monografia sa „**Limbajul artistic românesc în secolul XX (1900-1950)**”. Subtila analistă distinge două categorii de simboluri: **simboluri convenționale** (consacrate) și **simboluri poetice**. Delimitarea se produce în funcție de criteriul frecvenței (determinată evident de uzul lingvistic). Astfel, potrivit autoarei, simbolurile convenționale sau consacrate sunt acele simboluri a căror frecvență a impus fixarea lor ca semne pentru anumite categorii abstracte : albina

simbolizează hărnicia, câinele fidelitatea, leul – curajul, laurul – gloria etc. Niciodată însă aceste semnificații nu se suprapun sau nu se modifică.

Simbolurile poetice sunt acele care nu remarcă, printr-o frecvență suficient de mare pentru a se fixa în uz, existând mai mult într-un text unic, de aceea posedă o ambiguitate sporită față de simbolurile convenționale. Simbolurile poetice se deosebesc de cele consacrate prin faptul că există numai într-un context anume. Ca trop simbolul este drept nume al unui obiect concret, ales în mod convențional pentru a desemna o întreagă clasă de obiecte, o noțiune abstractă sau o determinare predominantă cu care poate fi pus în legătură.

Un concept de simbol mai bine fundamentat științific ne oferă studiul lui **Sorin Alexandrescu „Simbol și simbolizare. Observație asupra unor procedee poetice argheziene”**, publicat în culegerea **„Studii de poetică și stilistică”** (EPL, București, 1966). Pornind de la tezele lui **Wellek, Warren, Beardsley**, Sorin Alexandrescu stabilește din start că relația simbolică se constituie din doi termeni, aflați într-un raport de congruență: **simbolizantul** și **simbolizatul**. Între acestea există o relație de omogenitate dinamică, astfel că orice simbol este încărcat de afectivitate și dinamism. De menționat că posibilitatea de a realiza o atare relație simbolică există doar în cazul compatibilității celor doi constituenți ai simbolului; a unei similitudini între ei, cel puțin la nivel mintal. În baza acesteia devine posibilă comparația potențială nerealizată a celor doi termeni, care nu se încheie prin transfer semantic. Sensul figurat nu-l substituie pe cel propriu, ci se adăunează acestuia. Principiul respectiv de construcție se numește **adiție**. Sensul propriu, în relația simbolică, nu se pierde, ci persistă; coexistă cu cel simbolic, ele conlucrează, altfel nu ar fi posibilă relația simbolică.

CUPRINS

SIMBOLUL DRUMULUI ÎN LITERATURĂ: CONCEPT IDEATIC, TOPOS INTEGRATOR ȘI FILON ONTOLOGIC.....	5
DIALOGUL INTERCULTURAL: CREATIVITATEA CA ANTIPOD AL DOGMATISMULUI	17
CARPE DIEM ȘI TRAGISM EMOTIV LA FĂNUȘ NEAGU.....	33
FĂNUȘ NEAGU (DIPTIC: APĂ ȘI PĂMÂNT).....	45
FĂNUȘ NEAGU – „CORECTIVUL NECESAR”	53
„DESCRIPTAREA” NARAȚIUNILOR FĂNUȘIENE. ÎNTRE ALTERNAREA ȘI ALTERAREA STĂRIILOR SUFLETEȘTI	63
FĂNUȘ NEAGU. EMULUL PROZEI BASARABENE. RĂDĂCINI COMUNE.....	71
EXPRESIVITATEA POETICĂ A OPEREI LUI FĂNUȘ NEAGU	83
DE LA MODELUL VALERY LA MUTAȚIA VALORILOR ESTETICE LOVINESCIENE (EUGEN SIMION: PARCURS CRITIC DIARIST).....	89
MOTIVE ȘI MODALITĂȚI ARTISTICE DE EXPRIMARE ÎN OPERA LUI J.W.GOETHE (MARGINALII).....	95
ȘLEFUITORUL DE MONADE	99
PRINCIPII STRUCTURALE ONTICE ALE OPEREI LUI MIHAIL SADOVEANU (TENTATIVE NARATOLOGICE DE CONSTRUCȚIE ȘI DECONSTRUCȚIE ALE TEXTULUI).....	105
RESURECȚIA GENERAȚIEI ȘAIZECISTE ÎN LITERATURA ROMÂNĂ DIN BASARABIA	119

LITERATURA ROMÂNĂ POSTBELICĂ: TENTAȚIA EXEGEZEI EXHAUSTIVE	127
ION CIOCANU SAU CONTOPIREA PUNCTELOR CRITICE CARDINALE.....	139
MIHAIL SADOVEANU: FAȚETE ARTISTICE ȘI RECONSIDERĂRI CRITICE	147
„OBSESII DEMIURGICE” ÎN OPERA LUI MIHAIL SADOVEANU	155
MIHAIL SADOVEANU ȘI „CHESTIUNEA BASARABEANĂ”	159
RECITIREA LUI SADOVEANU. PRISME, CONOTAȚII ȘI EXERCITII INTEGRATOARE	173
MUTAREA „TIMPULUI DIN LOC” ȘI INTEMPERIILE LITERATURII ..	187
DILOGII CRITICE. DE LA SINGULAR LA PLURAL.....	197